

Perquè, els poetes en temps de penúria?

JOSEP M. FONALLERAS

Il·lustracions: Àngel del Pozo

NOTA: Qualsevol semblança de les il·lustracions amb la realitat és, realment, pura coincidència. O, en tot cas, mala fe o destresa extrema del dibuixant.

L' havia de matar. Va arribar un moment que el futur ja no m'oferia cap més solució. Si no l'hagués mort, ara no estaria aquí, al mig de la Rambla, signant llibres com un desesperat. Ara m'estaria a casa, mort de gana i d'enveja, després d'haver llançat al mar bona part de les meves energies. Jo mateix, m'hi hauria llançat, al mar. Van ser uns anys d'impotència que ara recordo amb una certa recança, per què no. Aquest matí del dia de Sant Jordi, però, tot és nou per a mi. "La bassa bella", "Una aproximació a l'obra poètica de Narcís Desencís" es ven com els dònuts, i estic envoltat de jovenetes que frisen per una dedicatòria de la meva ploma.

N'hi ha una que està plorant, potser perquè pensa en el poeta desaparegut. Jo vull pensar que, d'aquí una estona, plorarà perquè la meva prosa s'enquibirà en el seu cor i provocarà l'èxtasi de la bellesa que arravata. De cua d'ull, observo una noia que porta ulleres. Té el cabell curt, és rossa i avança amb un posat d'estudiant moderada. M'agrada. Em sembla que es diu Milagros. La conec perquè a vegades l'he trobada a la biblioteca (quan jo estava capficat, quan tenia la neura d'en Narcís Desencís). Ens saludàvem, ens dèiem adéu. Un dia vaig arribar a sentir "hola". Va ser la seva boqueta que va dir aquell "hola". Una tarda li van caure els llibres. Jo em vaig aixecar de la cadira i vaig córrer cap a la porta de la biblioteca.

— "Ja te'ls cullo", li vaig dir.

Ella va riure, i els vam collir plegats. Després vam anar al Garbí. Ella va prendre un te amb llimona, i jo vaig beure un batut de xocolata. També vaig menjar un xuxo.

Ara s'acosta. Què li diré? Té una llavis delicadíssims, tendres. Bé, això és una suposició, és clar. Mai no m'he atrevit a dir-li que em té el cor robat. Sobretot, m'agrada el seu clatell. Fa cara de ser dòcil, comprensiu, un clatell que et pot fer perdre el seny. Què li dic? Estic confús, però sé que avui comença el meu triomf. Li diré que l'estimo, li diré que aquest llibre és al carrer perquè ella, sense saber-ho, em va donar la força que necessitava. Li diré si vol venir a sopar amb mi.

Ara ja és aquí.

— "Hola!", em diu.

— "Hola", li contesto.

— "Me'l dediques? Posa-m'hi una cosa ben maca, eh?"

Sembla mentida. Encara no me'n sé avenir. Estic a punt de lligar amb la tia més collonuda de Girona, i els dits em suen, la ploma em rellisca. T'haig de donar les gràcies, Narcís

Desencís. Aquest estudi sobre la teva obra, ara que ets ben mort, no solament és un èxit de vendes sinó que esdevé, per moments, el meu passaport cap a la felicitat.

Encara recordo aquell dinar a casa teva. Jo vaig anar-hi amb molta por. Feia tres anys que era professor de la Normal i ja n'estava tip, de tanta criatura imbècil. Vaig començar a llegir els teus versos. Em vaig dir: "Nano, això no t'ho pots perdre!".

Em vas rebre amb gentilesa, amb vas donar dues o tres indicacions i em vas dir: "Màrius, ara et toca treballar a fons".

Carai, si he treballat. Fotocòpies a dojo, nits sense dormir, muntanyes de fitxes. Jo sabia que "La bassa bella" podia ser un assaig com Déu mana i, per això, vaig demanar l'excedència. Tot el dia anava donant voltes als sonets d'en Desencís, tot el dia, tancat a casa o a la biblioteca, disseccionava les seves estrofes. Menjava i dormia amb les seves teories, feia el vermut amb les seves metàfores, les seves meditacions em feien tornar boig.

En Narcís Desencís era un poeta reconegut, però al mercat, encara no hi havia cap estudi sobre els seus llibres. Jo vaig començar per la seva biografia. Vaig visitar els seus amics, vaig recuperar la seva infantesa. Des de petit, ja era molt trempat. Va guanyar un concurs de redacció al col·legi (una bicicleta), va estudiar filologia austro-hongaresa, va fer de lector a la Universitat d'Alabama i es va casar amb la miss Hondures de 1976, una morenassa antillana que feia girar. Va començar la seva producció amb "El neguit de les tortugues", un interessant recull de sonets sobre l'angoixa de la mort. Després va publicar "On eres tu, quan el duien a l'escorxador?", una brillant epopeia de les revoltes universitàries, i "Ara que ho dius, tens raó, em sembla que m'he deixat el tabac a cal barber", una visió divertida de la vida quotidiana, amb ritmes enjogassats i estrofes arcaiques.

Però el seu llibre clau va ser "Hipertensió arterial". D'entrada, jo m'hi vaig perdre. No sabia per on agafar-lo. Què volia dir? Quines imatges proposava? Un dia, vaig anar-lo a escoltar al Col·legi Universitari. La clarividència em va venir com un llampec. Jo era a primera fila, i anava prenent nota de tot el que deia. Recitava amb una modulació senzilla, sense cap encarcament. Se'l veia nerviós (de tant en tan, s'anava tocant una bufanda que duia penjada al coll) i, tanmateix, desprenia un no sé què que enlluernava.

Sobretot em recordo d'“El Paradís Retrobat”. Quina meravella!, quina sensibilitat!

El paradís retrobat

*Avui he vist les trompes
dels elefants. Quina elegància
em reporten, quin encant!*

*Jo voldria que aquesta
visió còsmica, de la selva
cap a l'infinit em transportés.*

*Jo voldria ser liana,
jo voldria ser en Tarzan,
voldria que la Meridiana
anés plena de caimans.*

*La ciutat m'angoixa,
estimo la bellesa tropical.
El raval no és el meu món,
que jo m'estimo Saigon
i la jungla verda i oriental.*

*L'Onyar em deprimeix.
Vull navegar
com un peix pel cordial
Amaçones,
aturar-me a Curitiba,
i beure apòzemes en portuguès.*

Després es va asseure, va beure un glop d'aigua i, com si anés cantant una cançoneta, va llegir “Natura Morta”.

Natura morta

*Les últimes tardes de setembre
s'escolen.*

*No em deixis, oh estiu!,
ara que la cuca viu
i que les cadeneres
volen.*

Vaig sortir de l'aula corrents, i vaig anar cap a casa. Vaig obrir l'escriptori, vaig escampar totes les fitxes i vaig redactar el capítol definitiu del meu llibre. El títol va ser com una inspiració divina: “La bassa bella”. Al costat de les impureses, del fang, de la pudor, s'alça l'edifici perfecte de la bellesa. Aquella va ser una nit que no podré oblidar mai. Vaig tenir accés, per uns instants, a la poètica fugissera d'en Desencís. Recordo que vaig escriure:

“Les seves constants referències al món animal ens transporten a un univers estrany, difícil, aspre. Notem que la vida de cada dia no el satisfà. Té el desig d'anar cap a la selva i de trobar, enmig de la naturalesa més cruel, la raó de ser de la seva existència.

D'altra banda, el retorn als orígens no pot fer oblidar que la vida és una disciplina dura i sangonosa. L'amor que se'n va, els dies feliços que ja no tornaran, les flors que a poc a poc es van marcint, tot allò que ens allunya del Paradís.

En Desencís ens fa veure que l'emoció és un enemic i que l'única sortida és ésser conscients del futur negre que ens espera”.

L'endemà vaig anar a l'Editorial. Els vaig entregar el mecanoscrit i em van dir que ja se'l llegirien. Vaig sortir amb l'esperança de veure publicada una obra que podia ser el “boom” de l'any.

Ai las! Una setmana més tard, em van trucar.

—“Miri jove”, em van dir, “vostè és trempat, molt trempat, però avui dia, l'assaig és un mal negoci. Si hagués escrit sobre un poeta que va morir fa cent anys, o si el poeta s'acabés de morir, encara. Però, això, ara mateix... em sap molt de greu, no es pensi, però no es pot publicar”.

Aleshores vaig tenir la gran idea: matar en

Desencís. La primera reacció del meu cor va ser rebutjar el fatal projecte del meu cervell. Però el corcò era poderós.

La vigília del dia de Reis vaig posar en pràctica el meu pla. El meu pla era molt senzill. Es tractava de convidar a sopar en Desencís, ensenyar-li l'original del meu llibre i clavar-li una ganivetada. Tot plegat, però, va anar d'una altra manera.

El vaig trobar a Boomerang. Un grup de roc que es deia “El meu germà era de la CNS” feia un recital. Vaig veure en Desencís, estintolat a la barra, prenent un ginfish. La lletra de la cançó que sonava era seva. Es deia “L'imperi dels sentxips” i era dedicada als treballadors del tèxtil que havien una vaga perquè “La Industrial Lanera” havia informatitzat l'empresa, tot acomiadant 3.542 operaris i 16 secretàries. Feia així:

*Per tenir el personal
ben sotmès al kontrol
(per tenir-li el peu al coll,
amb un afany siberial)
han rifat un dogal
que no és sinó un bunyol.*

*Qui és l'amo del dogal?
Amb uin delit emprèn el vol?*

*L'amo del dogal
és un senyor que és un mussol.*

**T'ESTIMARÉ SOTA EL XAROL
I EL DELIT PER ROCANROL
ENS SALVARÀ DEL PUNYAL,
DEL DOGAL I DEL KONTROL.**

*No té cor, té txips,
quan sanglota, no fa "hips!",
quan té son no badalla.*

*No respira, no batega,
es crema sense cremar
i croissant sense mantega.*

*No té vara, però fa mal,
i la remor del seu ball
és macabre i és fatal.*

*Ara, però, que és juliol,
ara que ja punxa el sol
amb el seu vol estiuenc,
ara pujarem al pujol
per cridar: "Fora el kontrol!"
i visca el fenc del subsòl.*

**T'ESTIMARÉ SOTA EL XAROL
I EL DELIT PEL ROCANROL
ENS SALVARÀ DEL PUNYAL,
DEL DOGAL I DEL KONTROL.**

Quan va acabar la cançó, m'hi vaig acostar. No tenia cotxe per tornar a Girona. Jo li vaig dir:

— "Vols que t'acompanyi?"

Ell va dir que sí. Vam arribar a la plaça de Catalunya. Li vaig dir:

— "Et va bé, que et deixi aquí?"

Ell va dir que sí. Va caminar en direcció cap a la rambla. Jo vaig baixar del cotxe. Vaig córrer com un endimoni, i just quan passava pel costat del monument d'en Prudenci Bertrana, vaig empenyar-lo, amb totes les meves forces. Va caure a terra. Em va mirar amb cara de sorpresa. Després, la seva cara va ser tot un poema. Esglaiat va veure com jo anava donant cops al monument (que, prèviament, havia manipulat amb destersa, és clar). En Bertrana va caure com un plom damunt la testa florejada d'en Desencís. Va haver-hi sang, i jo vaig riure com un beneit.

L'endemà, l'Editorial em va trucar deses-

peradament. Volien recuperar la meua 'bassa bella'. Em vaig fer pregar. Pel que sembla, n'han tirat 15.000 exemplars. Està bé. La setmana que ve haig d'anar a Barcelona a fer la presentació. Tinc emparaulats uns articles a 'El País' i a "La Vanguardia". Tot funciona.

La Milagros ha enrogit i m'ha besat. Gràcies, Desencís. Per a tu, la meua gratitud i la meua devoció. Els darrers versos que vas escriure ressonen com flautes màgiques, en el meu cor.

En memòria de Valéry

*Quina fragància de buguenvíllia
que desprenen aquests testos de tardor!
Tot l'enyor d'abans-d'ahir
al capvespre
em retorna, dòcil,
abans de llegir els versos
de Paul Valéry
que em vas regalar un dia de maig,
mentre plovia.
Ara aniré al llit, i
el teu record visitarà
la meua cambra.
Record dolç del mar,
vora Sète,
havent menjat ostres
amb vi moscat.*

Un jersei de color lila

*Avui m'has regalat un jersei
de color lila.
M'ha fet molta il·lusió.
M'has dit que potser
m'anirà petit.
I jo t'he contestat:
"No m'importa".
Sé que aquest jersei,
amarat d'enyor,
m'oferirà, inconscient
i en technicolor,
la teua imatge.
D'aquí a uns anys, quan
hagis oblidat les tardes
d'aigües sulfuroses
al Balneari
on ens vam conèixer,
i on vas començar a pensar
que un jersei de color lila
em faria il·lusió.*

— "Sí, senyor", dic, "ara li signo".

Deixo la galta de la Milagros i faig un somriure per al fotògraf del Punt.

— "És per al meu fill sap", em diu el senyor, "Ara fa el tercer de BUP".

I jo penso: "Ets un sol Desencís".